

“Taalleren. Een complex maar boeiend verhaal.”

Piet Van Avermaet

Onze samenleving verandert

- ❑ Globalisering
- ❑ Mobiliteit
 - Feitelijk
 - Virtueel
- ❑ Onzekerheid
- ❑ Angst
- ❑ We willen dat de ander zo snel mogelijk wordt zoals wij
- ❑ Maar het gevolg is dat we elkaar wegduwen

Integratiebeleid: omslag rond eeuwwisseling

- ❑ Verstrenging van discours en beleid in heel Europa
- ❑ “Moet gedaan zijn met ‘bepampering’”
- ❑ Integratiebeleid wordt inburgeringsbeleid
- ❑ Strakker beleid
- ❑ Nieuwkomers, oudkomers

Integratiebeleid: omslag rond eeuwwisseling

Wonen, werk en
onderwijs

Gelijke kansen
en integratie

Gelijke kansen
en integratie

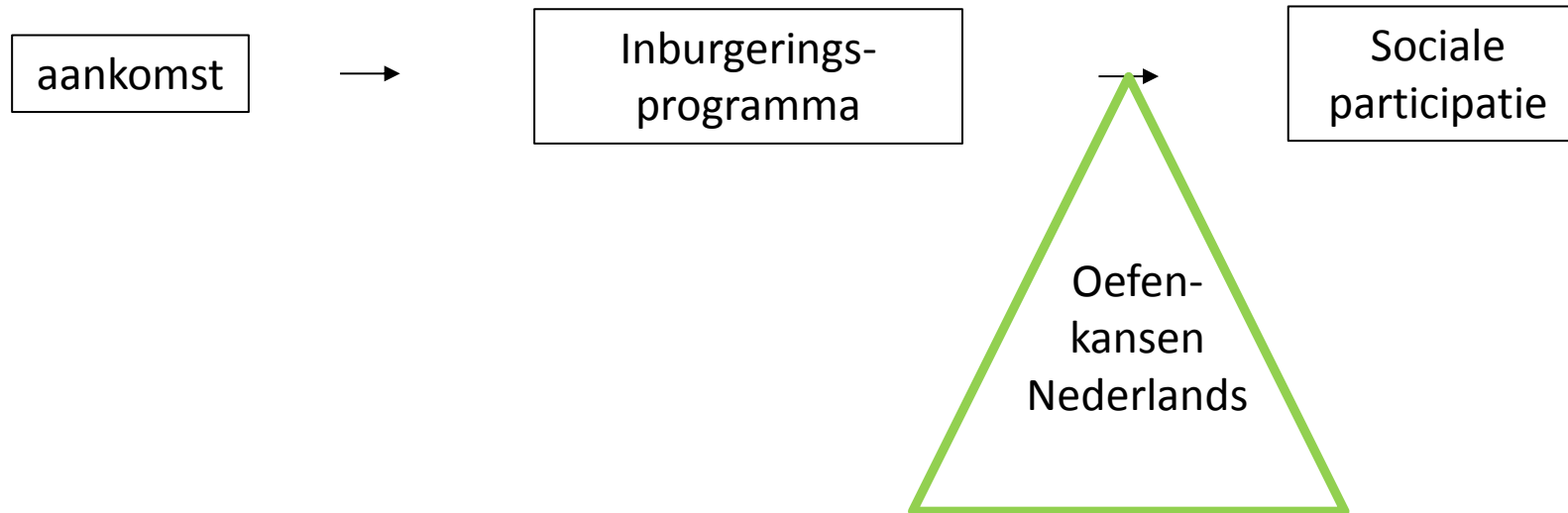
TAAL

Wonen, werk
en onderwijs

Kernbegrippen van beleid

- ❑ Taalkennis als conditie voor integratie
- ❑ Waarden en normen-kennis als tweede conditie
- ❑ Verplichting

Lineair model

Beeld je in dat ...

- Je woont in Krakow (Polen) met veel andere Vlamingen in dezelfde wijk.
- Je kennis Pools is beperkt
- Je spreekt thuis en met de familie vooral Nederlands (of Zeels)
- Je komt aan het loket
- Je vraagt iets in het gemeentehuis aan een poetsvrouw
- Je wil iets kopen in de winkel
- Je vraagt de weg aan een man die de haag aan het scheren is
- Je probeert je verstaanbaar te maken in het Pools, maar je maakt veel fouten, je praat in kromme zinnen, in één-woordzinnen, met Engelse woorden bij, ...

Beeld je in dat ...

- ☐ En de reactie is: 'ik kan je niet helpen' of 'hier spreken we alleen maar Pools' of ...
- ☐ De kans is groot dat:
 - Je je terugplooit
 - Minder durft praten/vragen
 - Of misschien niet meer wilt praten
- ☐ Of de reactie is: 'amai, jij kan al goed Pools. Hoe kan ik je verder helpen ...'
- ☐ De kans is groot dat:
 - Je meer zal durven praten
 - Meer gemotiveerd zal zijn
 - Meer betrokkenheid zal tonen
- ☐ Zo ontstaan er nog meer kansen om te oefenen en verlaagt de drempel om naar de gemeente te komen, een praatje te slaan, ... EN nemen de sociale contacten toe

┌ Mai hazbnd ~~M.~~ P. steid in
Petrija end Ai vont tu nou
if hi iz a'eiv.

Hi woz bon on d' twentif ov
Jenuari naintin 03:ti nain.

1939
Hiz a'dres in Petrija iz Kajetana
Kneziće stit, namber seven.
iz a dzadz.

TAAL

- Systeem om betekenis te geven; om retrospectief te oordelen over bepaalde ervaringen

- Andere systemen
 - Meervoudige geletterdheid

 - Multimodaliteit
 - als vorm van meervoudige geletterdheid
 - Om te leren, om kennis te ontsluiten

TAAL

- ☐ Niet zomaar een vehikel, maar een sociaal geconstrueerd systeem
 - Meerdere variëteiten
 - Variëteiten zijn contextrelevant (Nederlands van de buurt is niet hetzelfde als Nederlands op de werkvloer)
 - Meervoudige repertoires
- ☐ Verschillende codes
 - Sociaal cultureel bepaald

Waarom leren mensen een taal?

- ❑ Om maatschappelijk te kunnen functioneren
- ❑ We functioneren in bepaalde domeinen/sociale omgevingen met verschillende repertoires
- ❑ Een repertoire is domeinspecifiek met specifieke woordenschat, genre, stijl, etc.
- ❑ Niemand beheerst een taal volledig. Elke taal of repertoire is steeds in ontwikkeling afhankelijk van onze noden

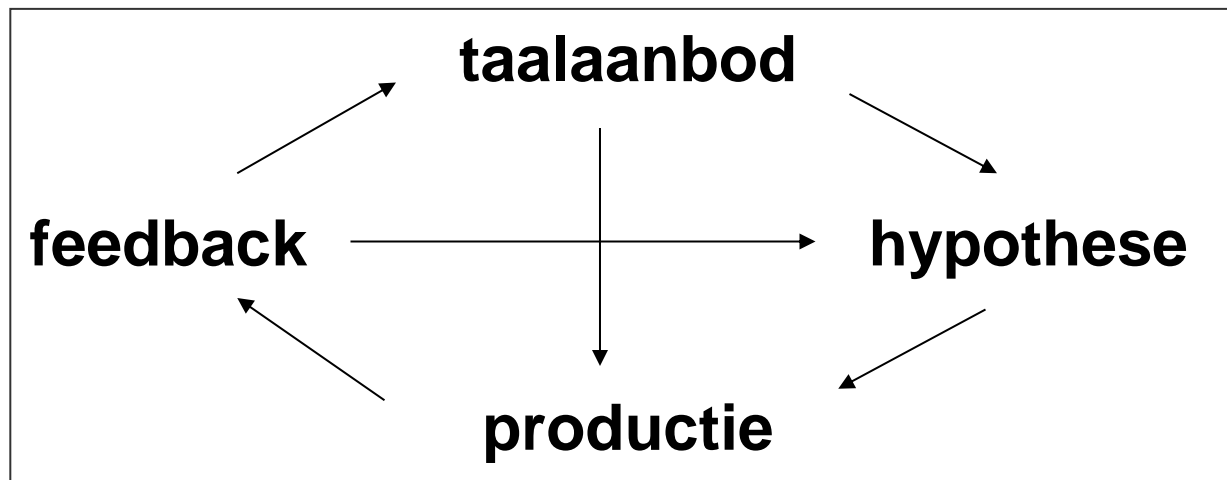
Hoe verloopt het leren van een taal?

- ❑ Zoals we vreemde talen hebben geleerd?
- ❑ Eerst kennis (grammatica, woorden) en die dan toepassen?

(Bvb, ik leer het in een taalcursus en kan het dan toepassen tijdens een oefenmoment)

- ❑ Nee, is complexer maar ook veel natuurlijker, al doende

Proces van taalleren

Expliciet-impliciet

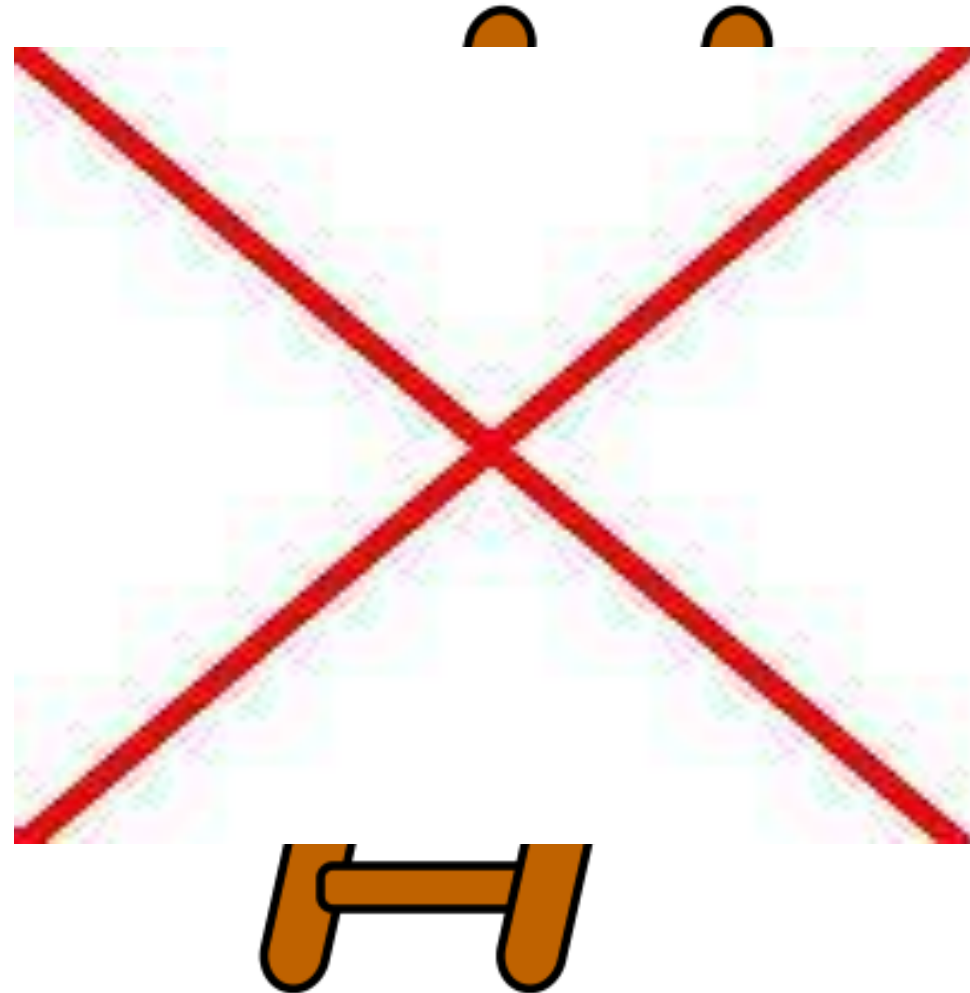
- ☐ Expliciet:
 - Korte termijn effecten (mits communicatieve context)
 - Lexicale taalaspecten

- ☐ Impliciet:
 - Lange termijn effecten
 - Meer en sterkere transfer
 - Syntactische en andere aspecten van taal

Misvattingen over taalontwikkeling

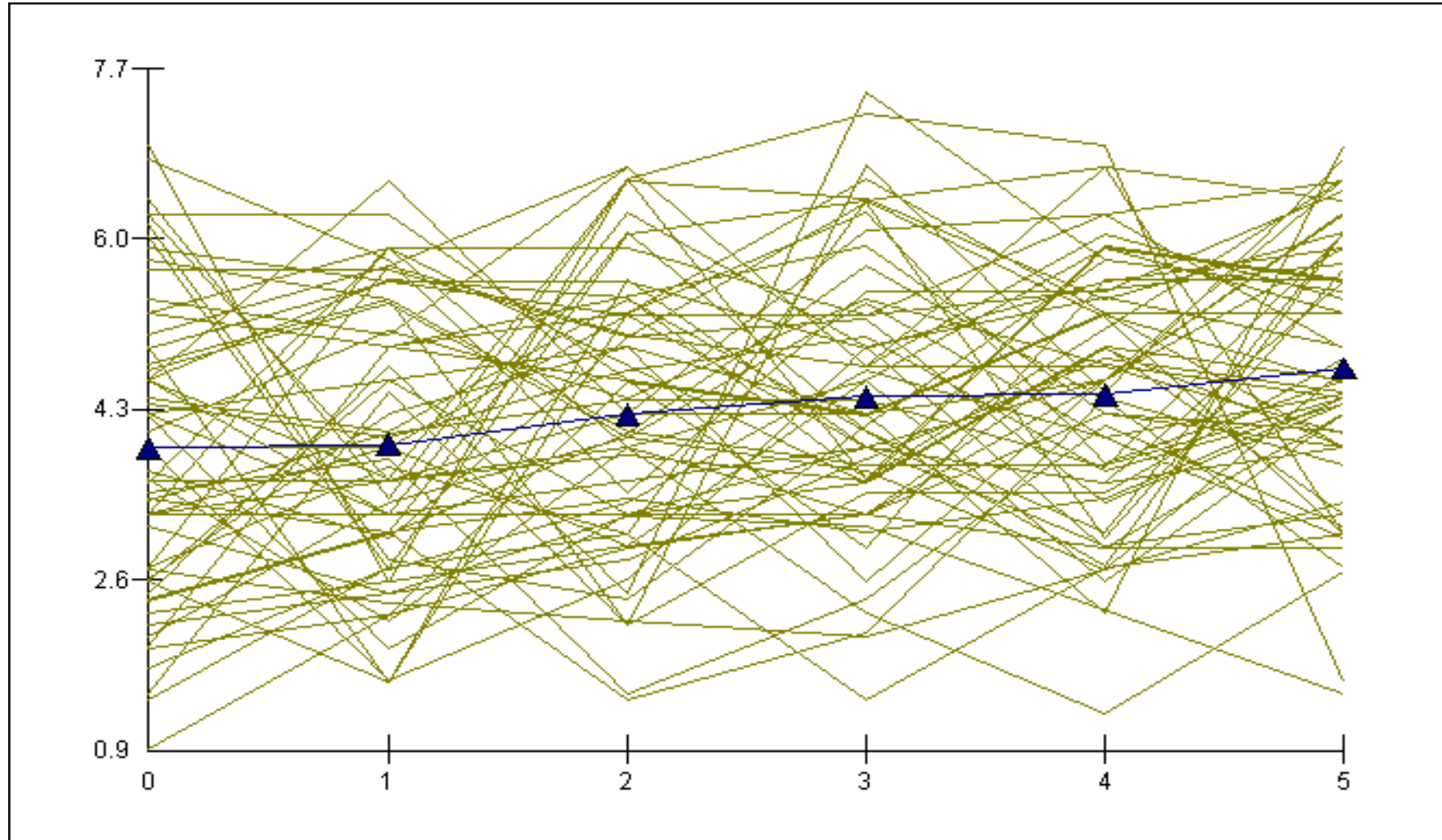
- ❑ Snelheid proces
- ❑ Niet alles tegelijk
- ❑ Logische volgorde
- ❑ Maar 1 taal tegelijk
- ❑ Een korte intense cursus en dan ben je er
- ❑ rechtlijnig proces
- ❑ Vrij gelijklopend

Taalvaardigheid als ladder

Taalleren in actie

(Verheyden e.a., 2011)

TAAL EN LEREN

- ☐ Interactie, interactie, interactie, ...
- ☐ Gecontextualiseerd van behoeften vertrekend
- ☐ Individueel verschillend
- ☐ Hangt van omgeving af:
 - stress of rustgevend
 - Kansen of geen kansen
 - Motiverend of demotiverend
 - Eisend of aanmoedigend
 - Negatieve of positieve feedback

Waar leren we het meeste van?

☐ lezen	10 %
☐ horen	20 %
☐ zien	30 %
☐ zien en horen samen	50 %
☐ bij discussie, met anderen bespreken	70 %
☐ door persoonlijk ervaren, doen	80 %
☐ door het uit te leggen aan een ander	95 %

Dus interactie op elk mogelijk moment.

- ☐ Houding → vertrouwen → verwachtingen → nutteloosheid → zelfvertrouwen → motivatie → leren
- ☐ Is een taak voor iedereen
- ☐ Speel niet de taalleerkracht. Denk aan principes van moedertaalleren
- ☐ Het zit in kleine dingen:
 - Open vragen
 - Laten uitleggen wat ze doen
 - Herhalen
 - Parafraseren
 - Soms expliciet corrigeren (niet voor grammatica, wel voor woordenschat)

Dus interactie op elk mogelijk moment.

- ❑ Check of boodschap is begrepen?: leren door problemen, misverstanden
- ❑ Elk contact, elke interactie is (informeel) (taal)oefenmoment: taalleren is laagjes leggen
- ❑ Leg uit met handen en voeten: alle strategieën zijn goed
- ❑ Opletten met pictogrammen en inkorting tekstlengte
- ❑ Praat zelf niet 'krom', want dan leren ze 'krom'
- ❑ Sterk ondersteunen
- ❑ Feedback en feed forward

De rol van de vrijwilliger

Bezieler

- Veiligheid
- Motiveren
- Zelfvertrouwen en zelfzekerheid

Ondersteuner/mediator

- Inspelen op behoeften; meegaan
- Communicatie met NT2 lesgever
- kennis van de wereld uitbuiten en uitbreiden
- Hun symbolisch kapitaal waarderen, erkennen, (laten) benutten

En wat met meertaligheid

- ☐ als er veel moet geoefend worden?
- ☐ Waarom dan niet thuis?
- ☐ Aan de schoolpoort?
- ☐ Op straat?
- ☐ ...

Als we 'onder ons' zijn ...

- ☐ Denk even terug aan je tijd in Krakow ...
- ☐ Gebruiken we de taal:
 - Waar we ons best in kunnen uitdrukken
 - Die ons bindt
 - Die de minste inspanning vraagt

Meertalige realiteit

- ❑ Meertaligheid is een werkelijkheid in de sociale ruimte: e.g. grootstedelijke context
- ❑ Meertaligheid is een realiteit in elke persoon: meertalige repertoires
- ❑ Meertaligheid hoeft niet 'full proficiency' van elke taal of variëteit te betekenen
- ❑ Meertaligheid is contextgebonden georganiseerd en SN heeft daar een specifieke plaats in

Meertalige identiteit

- ☐ Taal als feitelijk markeerder van identiteit
 - e.g. jongeren in grootsteden
- ☐ Taal als symbolisch markeerder van identiteit

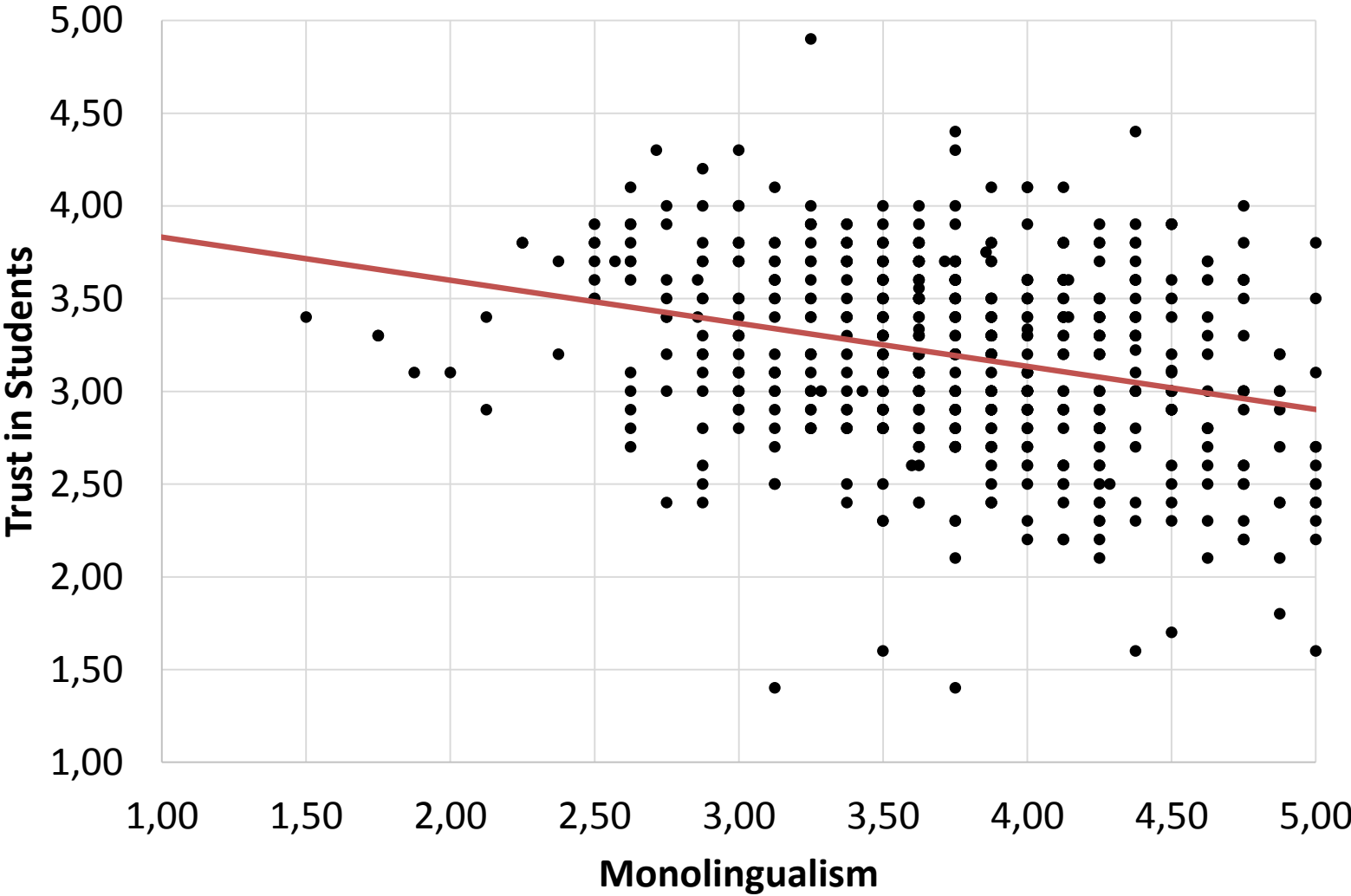
Meertaligheid en cognitie

- ☐ Toenemend belang van taal en cognitie in taalverwervingsonderzoek, pedagogie & didactiek en taaltesting
- ☐ Meer en meer evidentie voor belang van kennis van moedertaal voor cognitieve ontwikkeling van kinderen
- ☐ Meertaligheid positief voor cognitieve ontwikkeling

De eentalige paradox

- ❑ Verbieden van de eigen taal heeft tegenovergestelde effecten
 - Cognitief
 - Non-cognitief

OPRIT 14 project (Pulinx et al., 2014)

Nederlands, contacttaal of vertalen?

- ❑ Altijd starten Nederlands (letten op non-verbale reacties)
- ❑ Switchen naar contacttaal als dit kan
- ❑ Altijd terugswitchen en boodschap herhalen
- ❑ Altijd begrip afoetsen

- ❑ Vertalen:
 - Binnen de eigen kring (voor niet ernstige zaken)
 - Sociale tolken (voor ernstige zaken)
 - functioneel

Nederlands: verplichten of niet?

- ❑ Contra-productief
- ❑ Doel om mensen te helpen niet uit oog verliezen
- ❑ Weinig leereffect
- ❑ Wel stimuleren, prikkelen, uitdagen
- ❑ Expliciete en impliciete momenten creëren en benutten

- ❑ Belang van onze rol: positieve, uitnodigende houding, geduld, gezond verstand

Meertaligheid positief benaderen

- ❏ Contraproductieve en ideologische discussie over meertaligheid versus Nederlands als tweede taal
- ❏ Strijd (polarisering) overstijgen

Functionele meertaligheid

- 📄 Meertalige repertoires als bron voor leren en interactie:
 - Meertalige repertoires van mensen benutten, in de oefenmomenten, aan het loket, in de winkel, ...om de kansen tot leren van het Nederlands en sociale cohesie te vergroten
 - Talen van mensen benutten als een soort 'didactisch' kapitaal

Dus ...

- ❏ Loket, winkel, straat, werkvloer, opleidingsvloer... zijn informele leeromgevingen
 - Geen leerdoelen
 - Inspelen op behoeften, interesses, ...

- ❏ Meer dan oefenen, gesprekje aanknopen
 - Aan de schoolpoort, de winkel, ...
 - Niet na NT2 cursus, maar geïntegreerd
 - Vaak gaat het mis na een NT2 cursus

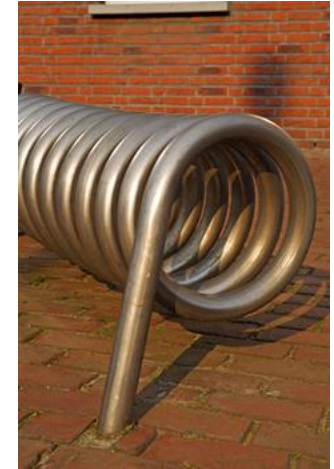
- ❏ Sociale contacten/netwerken/participatie <-> leren van het Nederlands

- ❏ Ieders verantwoordelijkheid
 - Wederzijds leren kennen
 - Respect

Aanbevelingen

- ❏ Verandering in beleid:
 - Sociaal weefsel versterken
 - Contacten tussen inwoners verhogen
 - Zorg voor een meertalig beleid met duidelijke afspraken voor een vlotte en correcte communicatie met meertalige inwoners
 - Zorg voor een constructief en verbindend discours dat een appel is aan alle inwoners en dat duidelijk maakt dat processen van integratie en taalleren langdurige processen zijn die van 2 kanten moeten komen
 - Vermijd een conditioneel discours en beleid
 - Pak discriminatie aan

Aanbevelingen

❏ Verandering in taalbeleid:

- Meer geïntegreerd inburgeringstraject met meer focus op versterken van duurzame sociale netwerken
- Formeel en informeel leren meer verweven en minder lineair, meer cyclisch en iteratief
- Professionalisering van lesgevers en vrijwilligers en streven naar samenwerking tussen beide
- Meertaligheid positief benutten in taalleerprocessen

Tot slot

- ❑ Nederlands is belangrijk om in een samenleving te functioneren.
- ❑ Maar we moeten nadenken over de weg daar naar toe
- ❑ Van een voorwaardelijk naar een faciliterend beleid
- ❑ Het is een continu, complex, dynamisch en voor elk individu verschillend proces. Het is nooit af.
- ❑ In dat proces van sociale participatie en opbouwen van sociale netwerken ontwikkelen talen zich (en dus ook het Nederlands)
 - Functionele oefenkansen creëren
- ❑ We moeten ook nadenken over de plaats die we geven aan de meertalige realiteiten van mensen en buurten
- ❑ Meertaligheid benutten om Nederlands te leren
- ❑ SAMEN kunnen we werk maken van sociale inclusie.

DANK U

piet.vanavermaet@ugent.be